

NVV: Ambitieniveau VROM onrealistisch

PERSBERICHT

Barneveld, 3 juni 2009

Kenmerk: P5182

NVV: Ambitieniveau VROM onrealistisch

Varkenshouders moeten binnenkort voldoen aan strengere eisen op het gebied van emissie en dierenwelzijn. In opdracht van de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) is geïnventariseerd hoe de varkenssector ervoor staat en wat de problematiek is omtrent de nieuwe wetgeving. De uitkomsten van het onderzoek geven aan dat de varkenshouderij niet, in het geplande tijdsplan, kan voldoen aan alle nieuw gestelde eisen. “De overheid moet daarom keuzes maken”, vindt NVV-voorzitter Wyno Zwanenburg.

Zo’n 80% van de Nederlandse varkensbedrijven voldoet momenteel nog niet aan de nieuwe wetgeving; 24% van de varkenshouders geeft aan mogelijk te gaan stoppen met het varkensbedrijf. Zwanenburg vreest, nu de eisen verder worden opgeschroefd, dat vooral de kleinere familiebedrijven de dupe worden.

Vorige week heeft een aantal partijen weer een convenant met minister Verburg ondertekend, nu over de uitvoeringsagenda Duurzame Veehouderij. Hierin wordt o.a. verklaard dat ze een veehouderij voorstaan met behoud van concurrentiekracht, die produceert met respect voor mens, dier, milieu en omgeving, inclusief de effecten van de Nederlandse veehouderij elders in de wereld. In de ogen van de NVV-voorzitter “staat dit convenant in schril contrast met de werkelijke financiële situatie van de Nederlandse varkenshouderij”.

De NVV stelt zich op het standpunt dat, hoewel (een deel van) onze EU-concurrenten ook met toenemende kosten voor beleidsmaatregelen te maken krijgen, de relatieve kostprijspositie van Nederland nog ongunstiger wordt. Het tegelijkertijd moeten investeren in welzijn, emissiebeperkende en energiebesparende maatregelen, mestverwerking en varkensrechten geeft gezinsbedrijven eigenlijk geen keus.

De uitkomsten van de HAS-studie hebben aanleiding gegeven om een spoedoverleg met minister Cramer aan te vragen. “De resultaten bevestigen wat we al vreesden. In de afgelopen jaren is er gewoon te weinig verdiend om de investeringen op te kunnen brengen”, verklaart Zwanenburg. De NVV heeft daarom het overleg over het actieplan voor de overgang van 2010 tot 2013 opgeschort. In dit overleg wordt over de invulling van de bedrijfsplannen gesproken. “Het heeft geen zin hierover te praten als we van tevoren weten dat de meerderheid niet aan de eisen kan voldoen. Het ambitieniveau is gewoon onrealistisch”.

De Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV) is een organisatie die de belangen behartigt voor haar veelal jonge, ondernemende leden in de varkenshouderij. Deze leden houden op hun bedrijven meer dan 55% van de in Nederland gehouden varkens.

Burgermeester Venray Waals : reconstructie mislukt

VENRAY - De reconstructie is helemaal mislukt. Boeren zijn te traditioneel. De gezinsbedrijven verdwijnen. Dat vindt burgemeester JosWaals van Venray.

Waals, die volgend jaar met pensioen gaat, nam geen blad voor de mond tijdens de jaarvergadering van de plaatselijke LLTB. Hij noemde de

"uitvoering van de Reconstructiewet een speelveld voor bobo's, dromerige politici en andere hobbyisten. De realiteit gaat aan hen voorbij." In zijn ogen is het platteland niet in te richten met "logge begrippen" als 'landbouwontwikkelingsgebieden'.

Waals verweet de boeren dat ze te traditioneel zijn. De bewoners van het platteland houden in zijn ogen te zeer vast aan de drie-eenheid kerk, basisschool en gemeenschapshuis. "Is de leefbaarheid van een dorp gebaat bij het in stand houden van een kerk waar per weekeinde nog geen 15 procent van de volwassenen gebruik van maakt?" Hij hoopt dat de agrarische sector zich verantwoordelijker gaat voelen voor voorzieningen in plaats van gebouwen, ook al zijn die niet voorhanden in het eigen dorp maar in de 'stad'.

De burgemeester wees zijn gehoor erop dat het traditionele gezinsbedrijf uitsterft. De bedrijven worden almaar groter. Omdat veel boeren geen opvolger hebben, moeten ze voor de financiering een beroep doen op 'extern kapitaal'. De boer wordt meer directeur dan eigenaar. Waals vindt deze ontwikkeling, die de structuur van de sector drastisch verandert, "te weinig onderwerp van maatschappelijk debat". Ten slotte tartte Waals zijn gastheer door te benadrukken dat de agrariërs minder naar de standsorganisatie moeten luisteren. Volgens hem kijkt een LLTB vooral naar bulk en kostprijs en staat de boerenbond het contact tussen boer en klant in de weg. "Als u het coöperatieve niet helemaal loslaat, zult u de markt niet goed beheersen. Maar de markt beheerst wel steeds meer uw denken en doen."

(Bron: Dagblad de Limburger, Peter Heesen, 29-9-'09)

Kloof burger en boer

door Ron Lodewijks, donderdag 11 juni 2009 | 22:19 | Laatst bijgewerkt op: vrijdag 12 juni 2009 | 09:23

Tekstgrootte

DEN BOSCH - Tussen burgers en boeren gaapt een steeds bredere kloof over de toekomst van de veehouderij in Brabant. Boeren willen, gesteund door de overheid, hun bedrijf fors vergroten om te kunnen overleven. Het verzet van omwonenden daartegen wordt steeds grimmiger.

In het landbouwontwikkelingsgebied (LOG) Graspeel bij Zeeland verschenen onlangs bloedrode pamfletten met doodshoofden op de bomen. Ze waarschuwen voor 'besmettingsgevaar' vanwege allerlei dierziektes die voortkomen uit de bio-industrie. Boeren vinden dat 'pertinente onwaarheden' over de intensieve veehouderij worden rondgestrooid.

Als reactie op de verharding van de discussie wil het provinciebestuur met protesterende burgers gaan praten. "Dat is te weinig gebeurd. Wij willen omwonenden ook iets extra's bieden om het leefklimaat te verbeteren", verklaart gedeputeerde Paul Rüpp.

Rüpp is bereid een aantal LOG's te laten vallen als blijkt dat die niet nodig zijn om verplaatsende veehouderijen op te vangen. "Eind dit jaar maken wij de balans op."

Versoepel natuurbeleid met Crisiswet

Provincies pleiten voor meer ruimte voor bedrijfsuitbreiding

door Edwin Timmer

Premier Balkenende moet zijn Crisis- en Herstelwet aangrijpen om Nederland te redden van de verstikkende regelbrij rond nieuwe natuurgebieden.

✱

Gedeputeerden uit Brabant, Limburg en Overijssel doen een dringend beroep op de minister-president om vele tienduizenden bedrijven, recreatieparken en veehouders te verlossen van een fatale wurggreep. Zij zijn afgesneden van elke mogelijke bedrijfsontwikkeling, omdat de aanwijzing van 162 natuurgebieden – als onderdeel van het Europese netwerk Natura 2000 – als een verlamdende deken rond hen heen is gedrapeerd.

„Onze economie loopt hierop echt stuk”, waarschuwt de Limburgse gedeputeerde Ger Driessen. „De Crisis- en Herstelwet is een prachtige kans om de bezem te halen door die irreële regels.”

Stimulans

Balkenende wil met zijn wet, die hij in maart aankondigde op een CDA-congres, de economische crisis te lijf. Maar wat helpt die stimulans, zo redeneren de bestuurders, als de regelbrij investeringen belet?

Niet alleen de aanleg van bungalowparken, zoals in Wapenveld of Giethoorn, ligt stil. Ook de bouw van nieuwe vee stallen, dankzij moderne luchtwassers een zegen voor het milieu, blijft zonder vergunning. „Je kunt niet van elk bedrijfje een omvangrijke bewijslast verlangen dat ze dat ene plantje niet schaden”, zegt de Overijsselse bestuurder Piet Jansen.

DEN HAAG, maandag

„Wie betaalt straks al die vereiste veranderingen aan boerderij of drinkwaterbedrijf? Daarvoor is niets geregeld.” Volgens hem is het 't oude liedje: het rijk wil heel veel, maar budget ontbreekt. „Ons natuurbeleid is een gigantische zeepbel”, aldus Hoes.

Ook de wegeaanleg loopt gevaar. Hoewel de Gelderse gedeputeerde Co Verdaas twijfelt of de Herstelwet kan helpen, vreest hij dat Natura 2000 zich ontpopt tot een kille plannenbreker zoals de Wet Luchtkwaliteit. Jarenlang werd met een beroep op die

• Gedeputeerde Ger Driessen

wet een stokje gestoken voor nieuw asfalt.

De provincies steunen mooie natuur, maar willen in

ons dichtbevolkte land flexibele regels die niet alles plat leggen. Driessen: „Het beeld dat alle natuur kapot wordt gemaakt klopt niet. Nieuwe bedrijven met moderne technieken zorgen juist voor minder belasting.” Collega Jansen: „Dit natuurnetwerk, dat zo mooi is bedoeld, heeft nu een vreselijk negatieve klank. Als de premier dit zou vlottrekken, is dat een uitstekend signaal dat bovendien weer draagvlak oplevert voor natuur.”

Hoewel het natuurnetwerk een Europese plicht is, maakt Nederland het zichzelf bijzonder moeilijk. Natuurclubs willen meer dieren en planten beschermen dan Brussel eist. „Soms zelfs beestjes die nooit zijn aangetoond”, stelt Jansen. Verder wees het ministerie van LNV zelfs de kleinste gebiedjes aan, zoals het vijf hectare grote Twentse Boddenbroek. Die hebben vervolgens wel een enorme schaduwwerking. Zo'n 85 procent van Overijssel zucht eronder.

Onno Hoes, gedeputeerde in Brabant, vindt Natura 2000 financieel een zwart gat. Ho

Telegraaf 13-6-89

→ ✱

Aan: Platform Leefbaar Buitengebied i.o.
p/a Leefmilieu
Dennenstraat 124
6543 JW NIJMEGEN

Betreft: overzicht recente beleidsontwikkelingen milieu en veehouderij
Mijn kenmerk: K044/LOG.Twe

's-Gravenhage, 19 juni 2009

Geachte mevrouw Jacobs, heer Bouma,

Op uw verzoek treft u bijgaand het door u gevraagde overzicht aan van de recente milieubeleidsontwikkelingen inzake veehouderij. Dit overzicht bestaat uit twee onderdelen.

U treft aan de notitie met als werktitel **'De verdampte milieuambities inzake veehouderij: 2002-2009, de overheid horende doof?'**. Hierin leest u aan de hand van een bestaande casus op welke wijze het milieubeleid op meerdere aspecten is versoepeld ten nadele van de leefmilieubescherming. De genoemde situatie kan zich overal voordoen.

Ook treft u aan **'Chronologisch overzicht beleidsontwikkelingen intensieve veehouderij'**, opgesteld door dhr. ing. A.K.M. van Hoof, verbonden aan adviesbureau Het Groene Schild te Wageningen. Hierin leest u aan de hand van een chronologisch overzicht dat de beleidsontwikkelingen een aanhoudend patroon van beleidsversoepeling laten zien ten nadele van de milieubelangen.

De beide stukken tezamen geven een accuraat en representatief beeld van de recente milieubeleidsontwikkelingen met betrekking tot de intensieve veehouderij.

Hoogachtend,

Mr. V. Wösten

De verdampte milieuambities inzake veehouderij: 2002-2009, de overheid horende doof?

De afgelopen 7 jaar laten een vast patroon zien van versoepeling, uitstel en afstel van milieunormen voor de veehouderij. Aangenomen mag worden dat dit direct verband houdt met de veel gehoorde klacht over de overmatig politieke vertegenwoordiging van de agrarische sector. Feit is dat, in tegenstelling tot wat wordt beweerd, de toegenomen ontwikkelingsruimte voor de intensieve veehouderij ook forse negatieve milieueffecten meebrengen, wat aantoonbaar ten koste gaat van de bescherming van het leefmilieu.

Dit wordt geïllustreerd met een praktijkvoorbeeld uit de gemeente Nederweert. Met dit praktijkvoorbeeld wordt eenvoudig toegankelijk gemaakt dat de versoepeling van de huidige milieuregels ernstig is doorgeschoten. Deze situatie kan overal in Nederland voordoen, en zal zich met de huidige regels met grote waarschijnlijkheid gaan voordoen.

- De Neulen BV te Ospel

Vlakbij het dorp Ospel ligt zeugenhouderij De Neulen BV (Neulensteeg 2). Dit bedrijf wenst uit te breiden tot de grootste zeugenhouderij van Nederland, met de volgende aantallen.

Zeugen	3.840
Biggen	12.800

De milieurelevante feiten:

- De toepassing van luchtwassers voorkomt niet dat de stank- en ammoniakemissies ruim verdubbelen.
- De afstand tot de meest nabijgelegen woning bedraagt minder dan 25 meter.
- Het bedrijf ligt aan de rand van het dorp Ospel, waar nog een aantal veebedrijven zijn gevestigd.
- In de directe omgeving doen zich ernstige geurknelpunten voor vanwege deze andere veebedrijven.
- Het Natura2000 gebied De Peel bevindt zich nabijheid het bedrijf. Ammoniakemissietoename is hierom zeer ongewenst (Dit was tot voor kort ook uitgesloten, nu wordt dit mogelijk toch weer versoepeld).
- Het bedrijf valt onder de IPPC-richtlijn (GPBV-installatie).

De beoogde toepassing van chemische luchtwassers voorkomt niet dat de milieubelasting fors toeneemt ten opzichte van het eerder vergunde bedrijf. Op basis van het oude beleid zou de toename van milieubelasting in aantallen dieren en emissies op meerdere punten beslist uitgesloten zijn geweest. Met de huidige beleid lijkt het bedrijf vergunbaar. Dit wordt hierna nader toegelicht.

Geconcludeerd wordt dat het milieubeleid inzake veehouderij ernstig uit balans is geraakt. Dit staat bovendien haaks op de IPPC-richtlijn, die als doelstelling formuleert het voorkomen en opheffen van milieuknelpunten door grote bedrijven. Vastgesteld moet worden dat het Nederlandse milieubeleid inzake veehouderij al jaren in de 'achteruitversnelling' staat.

- Stanknormering: normering

Probleembeschrijving:

Intensieve veehouderij veroorzaakt stankemissies. Grote bedrijven veroorzaken veel stankemissies. Sinds de jaren zeventig geldt normering: hoe hoger de emissies en/of de stankgevoeligheid (bewoning in het buitengebied geniet minder bescherming tegen stankhinder dan bewoning in de bebouwde kom), hoe groter de minimale afstandseis per individueel bedrijf. Daarnaast gold een norm voor cumulatieve stankhinder: de optelsom van de stankbelasting van nabijgelegen veebedrijven. Luchtwassers zijn beperkt toepasbaar en reduceren de stank maar gedeeltelijk.

Met de Wet Stankemissies (2003) en diens opvolger de Wet Geuremissies (2007) is de bescherming tegen stankhinder vanwege veehouderij als gevolg van eenzijdige agrarische lobby fors ingeperkt. Enkele voorbeelden:

- De afstandsnormen voor woningen in het buitengebied is fors verlaagd.
- De cumulatieve stankhindertoets geschrapt.
- Met de Wet Geurhinder is het gemeentebestuur bevoegd de geurnormen lokaal fors te versoepelen. Vaak hebben de betrokken burgers geen weet dat het gemeentebestuur hun milieubescherming fors beperkt. Als een inwoner al toevallig in de krant het betreffende gemeentebesluit opvalt, zullen slechts enkelen daar iets mee doen. De meeste inwoners komen hier pas achter als het te laat is. De voorlichting schiet ernstig tekort.

- Stankemissies De Neulen

- Ondanks de beoogde toepassing van luchtwassers verdubbelt de stankemissie.
- Het stankemissiepunt De Neulen bevindt zich op een afstand van 224 meter van een woning van derden. Vóór 2002 gold voor de aangevraagde stankemissies nog een minimale afstandseis van 289 meter, en was het bedrijf ter bescherming van de genoemde woning onvergund. Met de huidige, nieuwe normen kan het bedrijf wel vergund worden, en dient de woning dit plotseling wel te accepteren.
- Op korte afstand van het bedrijf bevinden zich enkele andere veebedrijven. Een andere, nabijgelegen woning wordt daardoor fors stankoverbelast. Daar komt nu een -zeer grote- toename van emissies bij vanwege de uitbreiding van De Neulen. Tot 2002 was dit op grond van geldende normen (Publicatiereeks lucht 46) uitgesloten. Uit een berekening conform de Publicatiereeks Lucht 46 volgt een overschrijding van de norm. In de huidige normering is een bestaand knelpunt vanwege cumulatieve stankhinder geen punt van beoordeling meer: het is eenvoudig geschrapt uit het beoordelingskader. B&W van Nederweert stellen in het vergunningbesluit dat zij geen rekening hoeven te houden met de cumulatief overbelaste situatie, en vergunnen een verdubbeling van de stankemissies.

Conclusie: Waar in een situatie vóór 2002 in twee opzichten een emissietoename ter bescherming tegen stankhinder was uitgesloten, kan dit nu plotseling wel. De normering is meervoudig gewijzigd, fors ten nadele van het leefmilieu.

- Ammoniakemissies en deposities

Probleembeschrijving:

Ammoniak tast in ernstige mate de ecologische diversiteit aan. Voor twee derde van de oppervlakte natuur blijven de verwachte depositieniveaus tot 2020 te hoog¹. Al sinds de jaren tachtig is duidelijk dat de emissies zeer fors moeten dalen. Zie onder meer de Memorie van Toelichting van de IAV en WAV². De effecten van de emissies reiken tot minimaal een afstand van 3000 meter rondom het bedrijf.

Het ammoniakreductiebeleid c.q. natuurbeschermingsbeleid is sinds 2002 langs twee wegen ontmanteld.

1. Op bedrijfsniveau mogen de emissies weer overal zonder plafond toenemen.
2. Het areaal beschermde natuur is stapsgewijs gemarginaliseerd.

Ad 1. Waar met de IAV (1994) nog een actief ammoniakreductiebeleid gold in combinatie met -in principe- een emissie standstill op bedrijfsniveau, is dit beleid in 2002 (inwerkingtreding WAV) grotendeels losgelaten. Nu geldt op bedrijfsniveau enkel een -weinig ambitieuze - eis tot realisering van emissiearmere stallen per dierplaats (Amvb Huisvesting). Daarmee wordt gebrekkig beleid gevoerd, aangezien de milieuwinst volledig mag worden benut voor het houden van meer dieren. Bij een emissiereductie van 50% en een veestapeltoename van 200% nemen de emissies met 100 % toe. Ook met de - gesubsidieerde!- luchtwassers kan de milieuwinst volledig worden teniet gedaan. Hoewel gemeenschapsgeld aan luchtwassers worden besteed, wordt het toegestaan dat de milieuwinst volledig wordt teniet gedaan door het houden van meer dieren. Ook in de Neulen-zaak is dit aan de orde: ondanks luchtwassers treedt bijna een verdrievoudiging op van de emissies. Sinds 2006 nemen de landelijke emissies weer toe³.

Ad 2. De bescherming van kwetsbare natuur is in meerdere stappen uitgekleed:

Waar tot 2002 gold: alle kwetsbare gebieden groter dan 5 hectare beschermd in een straal van 3000 meter rondom bedrijven, en in de mestoverschotgebieden zelfs een algeheel emissiestandstill gold, geldt nu:

- Per 2002: de straal beperkt tot 250 meter rondom de bedrijven (dus: beschermingsdekking geminimaliseerd).
- Per 2002: inperking te beschermen kwetsbare natuur tot de EHS-gebieden.
- Per 2007: inperken te beschermen kwetsbare natuur tot hoofdzakelijk de EHS-gebieden groter dan 50 ha.

Gevolg: de gebiedsbescherming is beperkt tot de EHS -gebieden groter dan 50 hectare, in een straal van 250 meter. De WAV heeft hiermee vrijwel geen betekenis meer in het ammoniakreductiebeleid.

De Neulen:

- Ondanks de toepassing van luchtwassers treedt bijna 3 x zoveel ammoniakemissie op dan door het eerder vergunde bedrijf.
- Waar tot 2002 een toename van ammoniakemissies op bedrijfsniveau was uitgesloten vanwege de Peel op minder dan 3000 meter, nemen de recent door B&W vergunde emissies toe tot een omvang van ca. 10.000 kg NH3 per jaar.
- Wellicht gaat nog een beperking gelden krachtens de Natuurbeschermingswet. Besluiten en uitspraken van het provinciebestuur geven echter weinig steun voor de gedachte dat serieuze gebiedsbescherming wordt overwogen. Tot voor kort gold als vergunningverleningsbeleid dat de emissies ook nabij N2000-gebieden zelfs feitelijk mochten toenemen, ondanks de harde en wettelijk verplichte reductienoodzaak. Enkel de tussenkomst van de bestuursrechter heeft aan dat beleid een einde kunnen maken. Het nieuwe beleid is ongewis, maar beloofd weinig goeds.

¹ Rijksjaarsverslag Natuurbalans 2008, zie <http://www.minlnv.nl>

² Interimwet Ammoniak en Veehouderij; Wet Ammoniak en Veehouderij, zie www.wetten.nl of www.infomil.nl

³ Realisatie Milieudoelen, voortgangsrapport, PBL mei 2009, zie <http://www.pbl.nl>

Ten slotte

Op meer punten is onder druk van éézijdige politieke lobby beleidsruimte voor veehouderij-uitbreidingen gerealiseerd. Enkele voorbeelden:

- Met de Reconstructie (Landbouwontwikkelingsgebieden: LOG's) wordt in veel provincies bouwblokken toegestaan, tot soms meer dan 5 hectare, waar vóór 2002 doorgaans 1,5 tot 2 hectare als maximum bouwblok gold.

- Met een wijziging van de Wet Ammoniak en Veehouderij (2007) zijn bedrijven niet langer verplicht enkel emissiearme huisvesting te realiseren. Middels het zogenaamde 'interne salderen' laat het beleid toe dat enkel op bedrijfsniveau een gemiddelde emissiereductie wordt gerealiseerd. Dit betekent een verdere erosie van de emissiereductie ambitie.

- Met het voorgenomen initiatief om de intensieve veehouderijbedrijven die niet voldoen aan de IPPC-drempelwaarde (grovweg: bedrijven met minder dan 2.000 mestvarkens of 40.000 kippen) te ontheffen van milieuvergunningplicht, ontzegt de overheid zichzelf een essentieel reguleringsinstrument van de veehouderij-milieueffecten. Zie ook: 'De milieuambities op de mestvaalt?': het ontwerpbesluit wijziging Besluit Landbouw'; Milieu & recht 34 (2007) 6, Kluwer (Zwolle) pag 347 - 351.

- Met het door de Minister van LNV geaccepteerde toetsingskader ten behoeve van de Natuurbeschermingswet 'Ammoniak en Natura2000' (2007) werd zelfs nabij zeer kwetsbare natuur emissie- en depositietoename toegestaan. Dit toetsingskader is vervolgens in 2008, wegens evidente onverenigbaarheid met de Habitatrichtlijn, geschorst door de bestuursrechter.

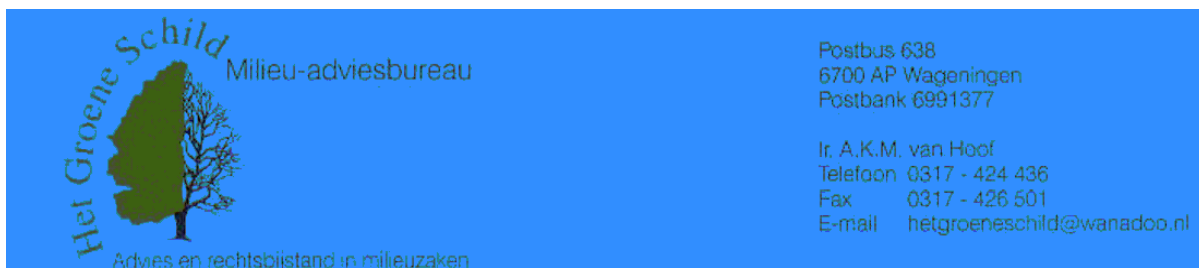
Conclusie

Het milieubeleid met betrekking tot de intensieve veehouderij laat sinds meerdere jaren een zeer sterke negatieve tendens zien, gericht op het verregaand versoepeling van beleid en normstelling. Het gevolg hiervan is een substantieel lagere bescherming van het leefmilieu. Dit is inzichtelijk gemaakt middels een actuele casus.

Een bedrijfsinitiatief dat voorheen zonder meer om milieutechnische redenen onvergunbaar was, is uitsluitend door versoepeling van de normering vergunbaar geworden.

De versoepeling van de materiële milieunormen is over een brede linie waarneembaar.

V.W. 19 juni 2009

CHRONOLOGISCH OVERZICHT BELEIDSONTWIKKELINGEN INTENSIEVE VEEHOUDERIJ

GEURNORMERING

Jaren '70

Instelling brochure Veehouderij en Hinderwet, waarin afhankelijk van de bedrijfsomvang, uitgedrukt in mestvarkenseenheden, en afhankelijk van de stankgevoeligheid van omliggende objecten, zoals woningen (categorie-indeling) een afstand aangehouden moest worden tussen intensieve veehouderij en object. Er waren 4 categorieën; in afnemende bescherming van categorie 1 (bebouwde kom) tot cat. IV (andere agrarische bedrijfswoningen). Deze brochure is in 1985 herzien.

Volgens de jurisprudentie moest daarbij de afstand gemeten worden vanaf de gevel van de stal tot de gevel van het stankgevoelige object. Zelfs als in de stal een hermetisch afgesloten ruimte zonder dieren aanwezig was, of als de emissie geheel afgezogen werd met ventilatoren aan het andere uiteinde van de stal, moest vanaf de dichtstbijzijnde gevel gemeten worden.

Jaren '80

De brochure Veehouderij en Hinderwet toetste alleen de stank van een enkele veehouderij. Omdat overlast ook kan ontstaan als gevolg van cumulatie van verschillende bedrijven, is hiervoor een methodiek ontwikkeld: de Publicatiereeks Lucht 46.

Jaren '90

Omdat er emissie-arme staltechnieken op de markt kwamen (Groen Label stallen) waarvan vermoed werd dat ze minder geurbelasting opleverden, heeft de VROM-inspectie een voorlopig standpunt bekendgemaakt, waarbij soepeler omrekenfactoren voor Groen Label stallen werden opgenomen. Dit voorlopig standpunt is echter door de Raad van State in beroepsprocedures verworpen.

EERSTE VERSOEPELING

1996 richtlijn Veehouderij en stankhinder

In 1996 werd een nieuwe richtlijn uitgegeven ter vervanging van de brochure Veehouderij en Hinderwet en Publicatiereeks Lucht 46: de richtlijn Veehouderij en stankhinder 1996. De stankbescherming werd hiermee op de volgende punten effectief verminderd:

- categorie-indeling werd zodanig versoepeld dat globaal gesproken alle omwonenden een beschermingscategorie daalden. Dit leidde effectief tot een ongeveer 2 tot 3 maal zo grote toegestane stankbelasting (!)
- de methodiek van berekening volgens Publicatiereeks Lucht 46 voor de cumulatie van stank werd sterk vereenvoudigd, met een sterk verminderde stankbescherming tot gevolg

- de door de Raad van State verworpen soepeler omrekenfactoren voor Groen Label stallen, werden nu in de richtlijn opgenomen
- de afstand tot stankgevoelige objecten werd niet langer meer gemeten vanuit de gevel, maar vanuit het emissiepunt, dus bij geforceerde ventilatie vanuit de ventilator; dat kan dus aan de andere kant van de stal zijn. Voor de afstand tot de gevel werd in het buitengebied genoeg genomen met 25 meter (50 meter in de bebouwde kom).

Uitspraak E03.97.0115 (Breda en anderen)

In een reeks uitspraken van de Raad van State werden belangrijke onderdelen van de richtlijn uit 1996 onverbindend verklaard, omdat geoordeeld werd dat de versoepeling van de stankbescherming niet voldoende gemotiveerd was. De versoepelde categorie-indeling en de versoepelde cumulatiebeoordeling werden verworpen. Zodoende werd hiervoor in het vervolg weer teruggevallen op de brochure Veehouderij en Hinderwet en Publicatiereeks Lucht 46. Hierdoor is een belangrijk deel van de verminderde stankbescherming door de rechter voorkomen.

De soepeler stankomrekenfactoren voor Groen Label stallen werden door de Raad van State nu echter wél geaccepteerd. En ook de afstandsbepaling vanuit het emissiepunt werd geaccepteerd. Dit had verstrekkende gevolgen omdat intensieve veehouders nu massaal met gevelventilatoren aan de achterzijde van de stallen, de veestallen tot op veel kortere afstand van de burens konden uitbreiden.

TWEEDE VERSOEPELING

2004 Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden

Omdat de versoepeling van de categorie-indeling alsmede de versoepelde cumulatiebepaling, met als gevolg een sterk verminderde stankbescherming voor omwonenden, niet te onderbouwen viel, heeft de wetgever zich er van afgemaakt door deze vast te leggen in een lex specialis: in de Wet stankemissie veehouderijen in landbouwontwikkelings- en verwevingsgebieden werd de categorie-indeling uit de richtlijn in een wetstekst gecodeerd, zodat die niet meer gemotiveerd hoefde te worden. De cumulatiebescherming werd in deze wet in zijn geheel afgeschaft!

De werking van deze wet was nog beperkt tot de gebieden waarvoor een reconstructieplan bekend was gemaakt (de concentratiegebieden van intensieve veehouderij). Maar voor deze gebieden leidde deze wet tot de door de wetgever al in 1996 beoogde verregaande ontmanteling van de stankbescherming.

Overigens werden aan de Wet stankemissie nieuwe, beter onderbouwde stankomrekenfactoren toegevoegd, ditmaal op basis van wetenschappelijk stankemissie-onderzoek. Bepaalde diercategorieën bleken veel meer te stinken dan eerder werd aangenomen; vooral bij fokvarkens was dit het geval. Voor deze dieren waren de nieuwe omrekenfactoren dan ook veel strenger en daarmee een verbetering, die de effecten van de versoepelde categorie-indeling gedeeltelijk compenseerde.

DERDE VERSOEPELING

2007 Wet geurhinder en veehouderij

In 2007 trad de Wet geurhinder en veehouderij in werking. Daarmee werd de stankproblematiek op een geheel andere wijze aangepakt. Er werd nu gewerkt met geuremissiefactoren, die in feite echter overeenkwamen met de stankomrekenfactoren uit de Wet stankemissie. De veehouderij moet binnen een bepaald geurbelastingsniveau op omliggende woningen blijven. Daarbij wordt gebruik gemaakt van een verspreidingsmodel dat meer recht doet aan de werkelijkheid van de overheersende zuidwestenwind dan de stankcirkels uit de oude systematiek. De normstelling is daarbij zo genomen dat hij toch zoveel mogelijk aansloot bij de oude bescherming.

Deze wet betekende niettemin toch een verdere versoepeling, doordat de wet nu voor heel Nederland gold en ook in deze wet de bescherming tegen cumulatie van stank geheel werd afgeschaft. Effectief verdween daardoor de bescherming tegen cumulatie van stank buiten de

concentratiegebieden met reconstructieplannen (daarbinnen was deze bescherming al vervallen door de wet stankemissie).

Bovendien is de Wet geurhinder een versoepeling doordat er minder objecten als geurgevoelig object beschermd worden. Alleen gebouwen worden nog beschermd, waardoor bijvoorbeeld campings hun (hoge) bescherming verliezen.

Ook is de categorie-indeling verdwenen en vervangen door het enkele onderscheid: binnen en buiten de bebouwde kom. Dit is vooral nadelig voor kleine buurtschappen of lintbebouwing buiten de bebouwde kom.

Verder geldt de zeer minimale bescherming die de Wet stankemissie bood voor woningen bij andere intensieve veehouderijen, nu voor alle veehouderijen, waardoor met name melkveehouders en hobbyboertjes vrijwel geheel geen bescherming meer tegen stankhinder vanwege een intensieve veehouderij genieten.

Verder biedt de wet de mogelijkheid via gemeentelijke verordeningen de geurnorm nog verder te versoepelen. Gelukkig wordt van die mogelijkheid, zover ik het kan beoordelen, niet veel gebruik gemaakt. Soms wordt de norm wat versoepeld in gebieden waar men woningbouw plant. Wel wordt de stanknorm soms in landbouwontwikkelingsgebieden nog verder verlaagd. Ik weet van de gemeente Barneveld dat die dat gedaan heeft.

AMMONIAKNORMERING

Jaren '80

In 1987 kwam de eerste ecologische richtlijn om de ammoniakemissie vanuit veehouderijen te reguleren, voornamelijk als reactie op de beroepschriftenstroom van de werkgroep Behoud de Peel. Deze richtlijn werd in 1991 vernieuwd. Uitgangspunt was toen dat een bedrijf maximaal 15 mol op een voor verzuring gevoelig gebied mocht deponeren. Een groot aantal gebieden kon aangemerkt worden als voor verzuring gevoelig gebied en de jurisprudentie was hierin streng: kleine houtwalletjes en kleine plukjes bos werden in de praktijk vaak al beschermd tegen ammoniak vanwege een veehouderij, mits ze op voor verzuring gevoelige grond lagen (zandgrond). Gevolg was dat in de praktijk op de zandgronden veel bedrijven al (ver) boven de 15 mol zaten en qua ammoniakuitstoot niet meer mochten uitbreiden. Niettemin waren er ook bedrijven verderop of bedrijven op kleigrond, die dat wel konden, en met name in gebieden met een al hoge achtergronddepositie was dit onwenselijk, omdat die bedrijven wel bijdragen aan verdere verhoging van de achtergronddepositie. Door de Raad van State is toen in uitspraken geoordeeld dat in een gebied met een achtergronddepositie hoger dan 2600 mol, uitbreidingen die de ecologische richtlijn in beginsel toestond, niet zondermeer aanvaardbaar waren. In de praktijk kwam dit neer op een stand-still in dit gebied, dat globaal overeenkwam met de concentratiegebieden intensieve veehouderij, ofwel de mestoverschotgebieden (met name Brabant, Limburg, Gelderland en Overijssel).

Overigens speelde in deze jaren ook de problematiek van legalisaties omdat veel bedrijven in het verleden waren uitgebreid zonder de benodigde milieuvergunning (toen nog Hinderwetvergunning geheten).

EERSTE VERSOEPELING

1994 Interimwet Ammoniak en Veehouderij

Deels om de legalisatieproblematiek op te lossen (er werd gelegaliseerd op basis van de veestapel in 1986 en 1993) en deels om van het ammoniak-standstill in het mestoverschotgebied af te komen, heeft de wetgever toen de ecologische richtlijn 1991 in een lex specialis vastgelegd: de Interimwet Ammoniak en Veehouderij. Het wetsvoorstel zag er nog ernstiger uit dan de definitieve wet; de bedoeling was om ook in gebieden met een hele hoge achtergronddepositie, waar de Raad van State uitbreidingsvergunningen had vernietigd, zonder meer alle uitbreidingen tot 15 mol toe te staan. Door intensieve lobby van de milieubeweging is dit voorkomen en is er via een amendement een artikel toegevoegd dat in de mestoverschotgebieden ammoniakreductieplannen verplicht stelde. Deze plannen leidden er in de praktijk toe dat alleen maar uitgebreid mocht worden als elders uit het gebied een vergunning voor een minstens even hoge ammoniakemissie werd ingetrokken (het zogenoemde salderen). Hierdoor ontstond een levendige handel in ammoniakrechten.

De wet was niettemin toch een versoepeling vooral omdat de ammoniakhandel niet zelden zorgde voor een leuk pensioentje voor een veehouder die anders toch ook al wel gestopt zou zijn met de bedrijfsvoering (en het niet zelden feitelijk ook al was!), terwijl diens ammoniakemissie nu feitelijk niet verdween, maar grotendeels werd overgeheveld naar een ander bedrijf.

Daarnaast vond er natuurlijk een gigantische legalisatieslag plaats.

TWEEDE VERSOEPELING

Gewijzigde Uitvoeringsregeling Ammoniak en Veehouderij

De voor verzuring gevoelige gebieden waren bij de Interimwet vastgelegd in een uitvoeringsregeling. Spoedig was de agrarische lobby er op gericht die uit te kleden. In de eerste herziening van die uitvoeringsregeling werd het aantal beschermde voor verzuring gevoelige gebieden effectief beperkt tot die gebieden groter dan 5 ha (gemeenten konden beneden die norm nog wel gebieden aanwijzen, maar deden dat zelden).

Dit had bovendien nog een ander ongunstig effect. Omdat de depositienormen destijds beperkt bleven tot een afstand van 3 km golden de ammoniakreductieplannen buiten die afstand feitelijk niet. Bedrijven konden daarbuiten dan ook ongebreideld uitbreiden. Dit kwam vroeger zelden voor omdat er bijna altijd binnen 3 km wel een voor verzuring gevoelig gebied lag, maar door vermindering van dat aantal gebieden, kwam deze situatie nu vaker voor.

DERDE VERSOEPELING

Uitbreiding Groen-Label emissiefactoren in Uitvoeringsregeling

Ook de ammoniakemissiefactoren stonden in die Uitvoeringsregeling. Die werd geregeld aangepast. Er kwamen steeds meer ammoniakemissie-arme stalsystemen in te staan (nieuwe typen Groen Label stallen). Daarbij werd steeds gemakkelijker een nieuw systeem aanvaard. Ook allerlei luchtwassers met op papier geweldige emissiereducties (maar een hoger energieverbruik) kwamen er op te staan. Hoewel er tal van aanwijzingen waren dat veehouders die dingen gewoon uitzetten, waardoor de emissiereductie helemaal niet plaatsvond, mochten ze zodoende wel uitbreiden in dieren, zelfs in zwaar overbelaste gebieden, want op papier was er geen toename in ammoniakemissie berekend ten opzichte van de oude situatie (met minder dieren maar zonder luchtwassers). Hieraan hielp ook niet mee dat de Raad van State in de jurisprudentie vastlegde dat in ammoniakreductieplannen geen korting op de vergunde ammoniakrechten mocht worden opgenomen bij toepassing van Groen Label technieken. Met name in Brabant werd daardoor het hart uit de ammoniakreductieplannen geslagen. Korting – en daarmee milieuwinst – was uitsluitend nog mogelijk bij verhandeling van ammoniakrechten, waarbij het hier bovendien nogal eens, zoals gezegd, om zuiver papieren rechten ging.

VIERDE VERSOEPELING

2002 Wet ammoniak en veehouderij

Deze wet beperkte de bescherming tegen ammoniak goeddeels tot een zone van 250 meter rond kwetsbare gebieden. Daarbuiten mocht alles, zolang het bedrijf maar niet een belangrijke verontreiniging veroorzaakte. En ook deze beperking gold alleen voor bedrijven die onder de Europese IPPC-richtlijn vielen.

In de zone van 250 meter werd het regime strenger dan onder de Interimwet, maar het effect daarvan bleef beperkt doordat het aantal kwetsbare gebieden veel kleiner was dan het aantal voor verzuring gevoelige gebieden onder de Interimwet. Gebieden waren alleen nog maar kwetsbaar als ze voor verzuring gevoelig waren volgens de Interimwet én als ze binnen de Ecologische Hoofdstructuur vielen. Gebieden daarbuiten werden dus niet meer beschermd.

VIJFDE VERSOEPELING

2007: Wijziging Wet ammoniak en veehouderij

Omdat blijkens uitspraken van de Raad van State het met name in de mestoverschotgebieden toch nogal vaak voorkwam dat er een belangrijke verontreiniging optrad, werd dit bij een wijziging van de Wet ammoniak en veehouderij er maar als toetsingscriterium uitgehaald. Deze relatief strenge toets werd vervangen door een heel soepele toets, die ingevuld werd in de zogenoemde Beleidslijn IPPC-omgevingstoetsing en die er op neer komt dat bedrijven bij uitbreidingen wel wat extra moeten doen aan emissiereductie in technische zin, boven de beste beschikbare technieken, maar de totale ammoniakemissie vanuit het bedrijf mag daarbij rustig toenemen, feitelijk ad infinitum. De Raad van State heeft deze soepele toets intussen geaccepteerd.

Bovendien werd het aantal te beschermen gebieden in deze wijziging nog maar eens een keer verkleind; nu werden alleen nog maar de zogenoemde *zeer* kwetsbare gebieden beschermd, die de provincie moest aanwijzen en waarbij ze, naast ecologische argumenten, ook rekening moest houden met de hinderlijkheid van dergelijke gebieden voor veehouderijen (!) en waarbij de minimumoppervlakte in beginsel met een factor 10 verruimd werd tot 50 ha.

TOCH OOK EEN ENKELE AANSCHERPING

Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij

Het politieke credo bij de inwerking treding van de Wet ammoniak en veehouderij was, dat van een depositiebeleid overgestapt zou worden naar een emissiebeleid. Er zouden strengere emissienormen komen en daarom waren er niet meer zulke strenge depositienormen nodig. Dat bleef geruime tijd een dode letter. Pas na lange vertraging werd de Wet milieubeheer aangepast en trad het Besluit ammoniakemissie huisvesting veehouderij in werking, zodat voortaan aan de beste beschikbare technieken moest worden voldaan en oude traditionele stallen met veel emissie niet langer toegestaan werden.

Daar hoeven we ons echter niet uitgebreid voor op de borst te slaan, want dit was het gevolg van de Europese IPPC-richtlijn, die dit verplichtte. Bovendien maakt Nederland maximaal gebruik van overgangstermijnen om de strengere normen in bestaande bedrijven uit te stellen.

A.K.M. van Hoof.